

oblikami verskih zgradb: z utrdkami ob številnih cerkvah, seve z le-temi samimi kot znaniki pokrajine in slikovitimi stvaritvami vseh slogov, s karnerji (kostnicami), s samostani in gradovi, ki so tod tako številni. Sklene pa to poglavje z "obiskom" na Krnskem gradu, pri Gospe Sveti in na Krki - kot srečanje s "prvim vzorcem povezave zahodnoevropske arhitekture s slovensko", z izvirom krščanstva na Koroškem ter z najdragocenejšo stavbo na Koroškem.

Namesto tu nemogoče obnove glavnih "pomenov in problemov" stavbarstva na slovenskem Koroškem iz sklepnega poglavja te prepotrebne, živahno, z vsem poslušom za ljudi in krajino, z veliko ljubeznijo pisane knjige, ki želi ohraniti s pokrajinsko lepoto ubrane stavbe - povejmo, da je treba to odlično knjigo spoznavati, saj - te hiše, te stavbe so naše, slovenske!

Vilko Novak

ETNOLOŠKI RAZGLEDI IN DILEME 4.

(Ljubljana 1990, 119 str.)

Četrty zvezek Etnoloških razgledov in dilem je avtor posvetil obravnavi problematike pojmovanja načina življenja v etnoloških vedah na tujem. Če se povrnemo k prejšnjim zvezkom Etnoloških razgledov in dilem in si osvežimo spomin z vsebino treh zvezkov, opazimo, da gre v bistvu za nadaljevanje že obravnavane problematike. Avtor se ne zadovolji s prikazom geneze in soznačnicami ter stopnjo uveljavljenosti pojma "način življenja" v slovenski etnologiji v zadnjih 30-ih letih (2. zvezek), zanima ga tudi uveljavljenost in pomen omenjenega pojma v etnološki vedi v ostalih jugoslovanskih republikah, pri čemer posveča največ pozornosti hrvaški in srbski etnologiji (3. zvezek), s četrtyim zvezkom pa poseže prek državnih meja.

Avtor je na osnovi periodike in drugih dosegljivih publikacij podal sintetičen prikaz uveljavljenosti in uporabe pojma način življenja s soznačnicami v etnološki vedi v večjem delu evropskih držav. Pri tem se ni omejil samo na izsledke preučevanj tujih etnologov, pač pa je ponekod vključil v svojo obravnavo tudi sociologe in zgodovinarje, ki so se v svojih preučevanjih usmerili na prikaz načina življenja v takšni ali drugačni obliki.

Pri spremljanju teoretičnih izhodišč za opredelitev predmeta etnološkega preučevanja v sovjetski etnologiji nas avtor podrobneje seznanja z Bromlejevinimi pogledi na predmet etnologije. Na primerih različnih razprav so podani še drugi primeri uporabe pojma način življenja pri sovjetskih etnologih.

Pri vzhodnonemški etnologiji se seznanimo z opredelitvami in strnjnimi prikazi del nekaterih vidnejših vzhodnonemških etnologov in posameznih zgodovinarjev npr. Ute Mohrman, Jurgen Kuczynski, Bernhard Weissel, Wolfgang Jacobeit, Heiner Plaul, Werner Geidl. Vsekakor je omembe vredno, da vzhodnonemški etnologi

razločujejo pojme načina življenja, življenjski pogoji in življenjski položaj.

Etnološke študije na Poljskem so po predmetu svojega raziskovanja usmerjene sociološko kot tudi historiografsko. Tudi ne gre zanemariti tesne tradicionalne povezanosti dela poljske etnologije z sociologijo. Opredelitve pojma način življenja so pri avtorjih različne. Z detaljnjšo predstavitvijo razprave Miroslawe Z. Muzynske in kulturološko študijo Marcina Czerwinskega se seznanimo tudi s teoretičnimi opredelitvami pojma in njegovimi soznačnicami.

Pregled slovaške in češke etnologije nas seznanja s podobno povezanostjo etnologije in sociologije kot pri Poljakih. S teoretičnimi opredelitvami pojma pa so se bolj ukvarjali sociologi kot etnologi.

O usmeritvi etnološke vede v Bolgariji je precej obširno povzeto po Hadžinikolovi obsežni razpravi o socialističnem načinu življenja in ustrezni etnološki problematiki, objavljeni v reviji *Česky lid* in po poročilu objavljenem v reviji *Demos*. Hadžinikolov v skladu z marksistično-leninistično doktrino opredeli socialističen način življenja kot zgodovinsko določen način življenja, ki družbi določa ustrezen način proizvodnje, to je proizvodjalne sile in proizvodjalni odnosi.

V novejšem času se madžarski etnologi posvečajo preučevanju razslojenosti podeželskih naselij v povojnih družbenih razmerah.

Etnološka preučevanja v skandinavskih deželah (Švedska, Danska, Finska) se že nekaj časa posvečajo krajevnim študijam, raziskavam načina življenja različnih socialnih skupin. Avtor podrobneje prikaže deli Akeja Dauna in njegovo delo *Predmestno življenje ter etnološko študijo o kulturnem spreminjanju in delo Orvarja Lofgrena Pomorski ribiči v industrijski družbi*. Preobrazba švedskega ribiškega naselja 1800-1970. Obe deli navaja kot primer sorodnim raziskavam, ki so bile približno v istem času opravljene tudi pri nas. Skandinavska etnologija je pri preučevanju načina življenja interdisciplinarno naravnana, največjo vlogo pa se pripisuje socialni antropologiji.

Francoska etnologija je še vedno bolj folkloristično usmerjena oziroma v etnoloških raziskavah se čuti vpliv socialne antropologije in strukturalizma. S preučevanjem vsakdanjega načina življenja se še največ ukvarja historiografija. Jacques Le Goff in Fernand Braudel v svojih delih poudarjata pomen etnologije za zgodovinarja, saj kot pravi Le Goff "nova zgodovina, ki je najprej postala sociološka, zdaj teži k temu, da bi postala etnološka."

Pri prikazu avstrijske etnologije so najprej navedene ugotovitve našega zgodovinarja Franca Rozmana o historiografskih raziskavah delavske kulture in zgodovine vsakdanjega življenja. Pravi, da je poseben pomen dobila oralna in lokalna zgodovina. Po pregledu različne literature in strokovnih prispevkov se da ugotoviti, da se v Avstriji s problematiko vsakdanjega načina življenja ukvarja več družbenih disciplin. Kot primer novejših raziskav, ki se ukvarjajo z raziskovanjem načina življenja različnih socialnih slojev so npr. dela Hermine Aigner, Leopoldine

Hokr, Claudie Mayerhofer; v zborniku Geschichte von unten pa so zanimivi prispevki nekaterih avtorjev, ki razkrivajo zgodovino načina življenja in vsakdanjosti.

Tudi v Švici posvečajo raziskavam vsakdanjega življenja vedno večji pomen poleg etnologov tudi zgodovinarji. Interdisciplinarnost pri preučevanju vsakdanjih življenjskih pojavov pridobiva vse bolj na pomenu.

Dela priznanih zahodnonemških etnologov npr. Hermana Bausingerja, Dietra Kramerja, Kasparja Maaseja, Josefa Moserja, kot tudi drugi, kažejo izrazito usmerjenost zahodnonemške etnologije v preučevanje delavske kulture in delavskega vsakdanjika. Pojavljajo se študije tudi drugih plasti prebivalstva npr. malomeščanstva, služkinj.

S precej obširnim in natančnim obravnavanjem zahodnonemške etnologije ter z metodološkimi izhodišči vidnejših etnologov avtor zaključuje pregled po tujih etnoloških vedah.

Slavko Kremenšek

**Ralf Čeplak, ETNOLOŠKA TOPOGRAFIJA SLOVENSKEGA
ETNIČNEGA OZEMLJA - 20. STOLETJE, OBČINA CERKNICA**
(Ljubljana 1990, 154 str.)

Avtor je leta 1981 na Oddelku za etnologijo predstavil diplomsko nalogo z omenjenim naslovom. V naslednjih letih je avtor s pomočjo uredniškega odbora tekst diplomske naloge še dopolnjeval in ob koncu leta 1990 je izšel topografski pregled občine Cerknica.

Delo predstavlja 12. zvezek v okviru načrtanega raziskovalnega programa Način življenja Slovencev v 20. stoletju. Pred tem so po tematiki podobno obravnavana dela izšla za občine Kočevje, Ljutomer, Gornja Radgona, Škofja Loka, Murska Sobota, Črnomelj, Lendava, Domžale, Sevnica in za Rož ter Slovensko Porabje na Madžarskem.

V poglavju Opredelitev območja je prikazan geografski položaj občine z zgodovinskimi in kulturnimi povezavami s sosednjimi območji. Že v prazgodovinski dobi je vodila pot čez Bloško planoto na Hrvaško, v rimski dobi pa je imela Cerknica cesto, ki jo je povezovala s Trstom in Emono. Trške pravice je Cerknica dobila že v 11. stoletju. V času Avstro-Ogrske monarhije so trgovsko - prometne poti cerkniško območje povezovala s Panonsko nižino in severnim Jadranom.